

ПІДГОТОВКА ЛІКАРІВ – ІНТЕРНІВ У МЕДИЧНИХ ІНСТИТУТАХ ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТ.

Г. Пилип

(кандидат педагогічних наук, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича)

Стаття розкриває особливості підготовки лікарів – інтернов в медичних інститутах західних областей України в 1970-1990-х роках. Освітлює професійну роботу молодих лікарів в різних відділеннях лікарень, а також її зміни згідно з Постановленням Кабінету Міністрів України № 96 від 27.12.92 г.

The article exposes the features of preparation of doctors – interns in the medical institutes of western areas of Ukraine in 1970-1990th. Lights up professional work of young doctors in the different separations of hospitals, and also changes of it in obedience to Decision of Cabinet Ukraine № 96 from 27.12.92.

На всіх етапах історії нашої країни становлення, розвиток і вдосконалення системи медичної освіти були предметом особливої уваги держави, оскільки вона тісно пов'язана з її політичним, економічним, соціальним та культурним життям. Однак особливої актуальності проблема забезпечення системи охорони здоров'я професійно компетентними фахівцями набула у контексті сучасних реформ і перетворень.

У період інтегрування України в загальноєвропейську спільноту на правах самостійної держави для кардинального оновлення освіти необхідно враховувати не лише реалії та перспективи соціально-економічного розвитку держави, освітній досвід розвинутих країн, але й власний історичний доробок. Саме тому підготовка лікарів – інтернів відіграє важливу роль у подальшій професійній компетентності молодих лікарів.

Завдання цієї статті – розкрити деякі особливості підготовки майбутніх лікарів до професійної діяльності в післядипломний період.

Підготовка лікарів у медичних інститутах у другій половині ХХ століття здійснювалася впродовж шести років. Вона полягала не лише у вивченні теоретичних і клінічних дисциплін, але й у набутті практичних навичок, які майбутні фахівці засвоювали та поглиблювали під час проходження навчальної та виробничої практики в літній період у відділеннях лікарень, що слугували клінічною базою відповідного навчального закладу.

Аналіз архівних джерел засвідчив, що, враховуючи розвиток медичної науки, нові досягнення в діагностиці та лікуванні захворювань, майбутнім медикам необхідно було виділити більше часу для засвоєння та поглиблення професійних навичок. Вони повинні були вміти самостійно надавати медичну допомогу хворим, професійно визначати діагноз хвороби, призначати необхідний обсяг обстежень та оптимальне лікування пацієнтам, використовувати здобуті за час навчання у ВНЗ теоретичні знання на практиці, отримати відповідно до спеціалізації кваліфікацію (1). Тому для кращої практичної підготовки майбутніх лікарів згідно з наказом Міністерства охорони здоров'я України в 70-і роки минулого століття була введена однорічна інтернатура – післядипломна підготовка молодих спеціалістів лікувальних закладів. З архівних джерел відомо, що студенти, які успішно закінчили медичний інститут, упродовж одного року займалися практичною діяльністю в обласному або районному лікувальному закладі за місцем направлення. Інтернатуру молоді спеціалісти проходили, залежно від спеціалізації, з терапії, хірургії, акушерства та гінекології, педіатрії тощо. Випускники – медики після отримання документа про вищу освіту самостійно працювали за фахом, але їх практичну роботу контролювали та надавали потрібну консультативну допомогу як завідувачі відділень і досвідчені практичні лікарі тих відділень, де працювали інтерни, так і висококваліфіковані викладачі кафедр медінституту, відповідальні за цей контингент за призначенням деканату медінституту (1).

За матеріалами архіву, в терапевтичному відділенні лікарі – інтерни вели хворих, призначали їм необхідні діагностичні обстеження та лікування. Вони брали активну участь у

проведенні маніпуляцій хворим, під керівництвом досвідчених лікарів виконували необхідні обстеження своїм хворим. Інтерни вели історії хвороби, оформляли лікарняні листи і документацію по непрацездатності пацієнтів (2; 3).

Вони працювали згідно з графіком в інфекційному відділенні, де виконували ту ж роботу, що й практичні лікарі, а також у поліклініці. Разом із дільничним терапевтом молоді спеціалісти приймали хворих у поліклініці, призначали їм необхідні обстеження та лікування, обслуговували виклики лікаря додому, оформляли необхідну документацію.

Під час роботи в хірургічному відділенні молоді хірурги вели хворих, призначали необхідні обстеження та лікування. Вони виконували необхідні перев'язки своїм хворим, нескладні операції, а також асистували хірургам під час планових та екстрених оперативних втручань. Працюючи у стаціонарі, інтерни вели історії хвороби, готували виписки та листки непрацездатності. Їх діяльність контролювали, а також надавали необхідну допомогу завідувачі відділеннями та висококваліфіковані практичні лікарі, які працювали у відділенні. У хірургічному кабінеті поліклініки інтерни спільно з лікарем здійснювали прийом хворих, робили їм перев'язки та оформляли необхідну документацію (2; 3).

В акушерсько-гінекологічному відділенні лікарі-інтерни разом із досвідченими акушерками приймали пологи, надавали допомогу молодим матерям, оформляли документацію. Вони також під керівництвом висококваліфікованих лікарів виконували нескладні операції та асистували при проведенні хворим деяких оперативних втручань.

З архівних джерел відомо, що лікарі-інтерни у вечірній час чергували двічі на місяць у прийомному покої, де приймали хворих, які поступали на лікування та доставлялися працівниками «швидкої допомоги». Вони не тільки оформляли всю необхідну документацію, але й надавали невідкладну допомогу пацієнтам. Вранці доповідали керівництву лікарні та лікарям на «п'ятихвилинках» про результати чергування, акцентуючи уваги персоналу лікарні на стані важкохворих і доставлених у лікарню в нічний час (2; 3).

Лікарі-інтерни вдосконалювали свої практичні навички, набували нових знань щодо діагностики і лікування хворих. Всю виконану роботу вони фіксували у щоденниках. Їх діяльність контролювали не тільки завідувачі відділень, де працювали молоді лікарі, а також висококваліфіковані доценти та професори медінституту, які також проводили консультацію важкохворих. Щоквартально представники медінституту обходили хворих у відділеннях, читали лекції працівникам лікувального закладу на актуальні теми, перевіряли роботу інтернів, проводили з ними семінари та колоквиуми з певних розділів клінічних дисциплін.

Для покращення теоретичної підготовки лікарів-інтернів та підвищення кваліфікації їх керівників щорічно організовувалися науково-методичні, науково-теоретичні та науково-практичні конференції і в медінститутах, і в клініках. На цих конференціях з доповідями виступали практичні лікарі та викладачі медінституту. Вони знайомили учасників із новітніми досягненнями вітчизняної медицини, ділилися досвідом щодо лікування і діагностики окремих захворювань. Активну участь у цих заходах брали й інтерни. Вони також виступали на конференціях, доповідаючи присутнім про нові досягнення, опубліковані у фахових виданнях. Під час своєї роботи молоді лікарі проводили з персоналом лікувальних закладів та хворими бесіди про здоровий спосіб життя, профілактику інфекційних, онкологічних та інших захворювань, дієтотерапію при різноманітних хворобах. Вони брали активну участь у житті лікувальних закладів, де працювали. Інтерни проводили політінформації з персоналом відділення та лікарні (4; 2; 5). На конференціях лікарі – інтерни виступали з доповідями на актуальні теми, що турбували молодих спеціалістів і практичних лікарів, як-от: «Профілактика захворюваності серед працівників нафтової та нафтопереробної промисловості», «Принципи зниження захворюваності населення на алергічні хвороби», «Шляхи покращення медичного обслуговування тваринників високогірних районів» в Івано-Франківському медінституті; «Шляхи покращення здоров'я дитячого населення та молоді призовного віку», «Особливості перебігу ендемічного зобу серед населення гірських районів» – у Чернівецькому

медінституті; «Реабілітація хворих після перенесеного інфаркту міокарду», «Профілактичні заходи щодо онкологічних хвороб» – в Ужгородському університеті тощо (3; 6; 5).

Такі конференції ознайолювали слухачів із новітніми досягненнями вітчизняної та зарубіжної медичної науки, сприяли підвищенню їх професійної майстерності.

З метою контролю роботи та теоретичних знань і практичних умінь молодих лікарів у лікарнях та поліклініках викладачі медичного інституту, які були закріплені за клінічною базою, де працювали інтерни, проводили також щоквартально заліки з клінічних дисциплін та володіння практичними навичками.

Після закінчення інтернатури молоді спеціалісти здавали на перевірку щоденники обліку їх практичної діяльності та складали на відповідній кафедрі медінституту іспит щодо рівня теоретичних знань з терапії, хірургії, акушерства та гінекології комісії, до якої входили висококваліфіковані доценти і професори вищого навчального закладу. Лише після успішного складання іспиту та отримання посвідчення про закінчення інтернатури молоді фахівці отримували право на практичну діяльність у лікувальному закладі, куди вони були направлені після завершення навчання в медичному інституті (2; 6; 5).

Отже, введення післядипломної підготовки молодих лікарів інтернатури давало їм можливість упродовж одного року під керівництвом досвідчених висококваліфікованих практичних лікарів та викладачів медичного інституту закріпити отримані теоретичні знання, вдосконалити практичні навички та оволодіти новими методами діагностики і лікування захворювань.

Однак, враховуючи динамічний розвиток науки, зокрема медицини, однорічного терміну проходження інтернатури стало недостатньо, оскільки молоді лікарі, особливо хірургічного профілю, повинні були не лише поглибити набуті під час навчання знання, але й оволодіти новими методиками діагностики та лікування хворих, а також закріпити їх на практиці. Тому виникла потреба переглянути організацію інтернатури молодих лікарів (7, 5-7).

Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України № 96 від 27.12.92р. розроблено й затверджено Положення про спеціалізацію (інтернатуру) випускників медичних і фармацевтичних інститутів з урахуванням світового досвіду підготовки лікарів-спеціалістів, навчальні плани підготовки лікарів-спеціалістів в інтернатурі з 46 спеціальностей, що і здійснюється в даний час (6).

Програмою визначена підготовка лікаря-бакалавра зі спеціальності «Лікувальна справа», «Стоматологія». Підготовка лікаря-спеціаліста почала здійснюватися в інтернатурі на кафедрах інститутів удосконалення лікарів і медичних інститутів після укладання контракту випускника із закладами практичної охорони здоров'я, в якому передбачено проходження спеціалізації згідно з посадою та фахом.

Упродовж 2–4-х років лікарі – інтерни мали більше часу та можливостей підготуватися до самостійної професійної діяльності, працюючи на клінічних кафедрах медичних ВНЗ і співпрацюючи пліч-о-пліч з висококваліфікованими практичними лікарями клінік під керівництвом професорів і доцентів вищого медичного навчального закладу. Проте для стимулювання навчання інтернів, визначення рівня їх професійної підготовки було введено обов'язковий іспит, який приймала екзаменаційна комісія, до якої входили не лише представники вищого медичного навчального закладу, але й обласного відділу охорони здоров'я та лікувального закладу, де стажувався молодий спеціаліст (8).

Отже, вивчаючи архівні джерела, ми з'ясували, що в кінці 90-их років минулого століття для виявлення рівня знань молодих лікарів після закінчення базової медичної підготовки в навчальних закладах та спеціалізації розроблено й упроваджено систему тестового контролю знань молодих лікарів на рівні світових стандартів. Це дало змогу визначати рівень професійної компетентності молодих лікарів відповідно до світових вимог. Після успішного написання тестових завдань молоді лікарі отримували право на самостійну практичну діяльність.

1. Материали (плани, справки, рекомендації) по оптимизации учебного процесса и научной организации труда на 1974-1975 уч.г Тернопольский государственный

- медицинский институт Учебная часть // Державний архів Тернопільської області. – Ф. № р - 2984, оп. 1, Т. 2 справа 2251, 176 арк.
2. Итоги выполнения плана и результаты деятельности Тернопольского государственного медицинского института в 1978 году Тернопольский государственный медицинский институт учебная часть // Державний архів Тернопільської області. – Ф. № р - 2984, оп. 1, Т. 2. справа 2698, 90 арк.
  3. Отчет о деятельности кафедр Ивано-Франковского медицинского института за 1976/1977 уч. год. Ивано-Франковский государственный медицинский институт Учебная часть // Державний архів Івано-Франківської області. – Ф. № р - 628, оп. 2, Т. 2, справа 489, 91 арк.
  4. Годовой отчет о деятельности медицинского факультета за 1979-1980 уч.г., Ужгородский государственный университет Учебная часть // Державний архів Закарпатської області. – Ф. № Р - 545, оп. 1, справа 814, 132 арк.
  5. Плани та звіти про роботу медичного факультету і кафедр за 1973-1974 н.р. Ужгородський державний університет Навчальний відділ. Лікувальний факультет // Державний архів Закарпатської області. – Ф. № Р - 545, оп. 1, справа 212, 105 арк.
  6. Отчет о работе института за 1983 год Черновицкий государственный медицинский институт Учебная часть // Державний архів Чернівецької області. – Ф. № р - 938, оп. 1, справа 398, 88 арк.
  7. Таранов А. А. Высшая школа: правовые аспекты перестройки. – Алма-Ата, 1984.
  8. Програма розвитку медичної освіти в Україні на період 1992-2002 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : w.w.w. nmu/ edu/ ua/bolon 3/php